

ENSIKODILLA OLEVIEN LASTEN ISIEN
KOKEMUKSIA ISYYDESTÄÄN JA SIIHEN
SAAMASTAAN TUESTA

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja nuorisotyö
Opinnäytetyö
Kevät 2010
Matias Vilkkö

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

VILKKO, MATIAS:

Ensikodilla olevien lasten isien kokemuksia isyydestään ja siihen saamastaan tuesta

Sosionomi (AMK), Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto

Opinnäytetyö, 43 sivua, 4 liitesivua
Kevät 2010

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyö käsittelee ensikodilla olevien lasten isien kokemuksia isyydestään, ensikodilla olemisesta sekä omaan isyyteensä saamaansa tukea. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää miten isät ovat kokeneet isyyden tuomat elämänmuutokset, ensikodin arjen ja heidän saamansa tuen niin ensikodilta kuin muualtakin. Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa uutta ja hyödyllistä tietoa ensikodilla olevien lasten isien tuen tarpeesta.

Tutkimus on laadullinen ja tutkimusaineisto on koottu teemahaastatteluin. Haastattelut on tehty syksyllä 2008. Kohderyhmä koostuu kolmesta ensikodilla olevan lapsen isästä. Tutkimusaineisto on analysoitu aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen.

Tutkimustulokset osoittavat, että isäksi tuleminen on positiivinen kokemus ja että isyyden tuomiin elämänmuutoksiin osataan myös sopeutua. Ensikodilla oleminen voidaan kokea negatiivisempänä kokemuksena ja vanhemmuuden suorittamisena. Isät eivät kokeneet saaneensa tarvitsemaansa tukea ensikodilta ja kokivat naistyöyhteisössä olemisen haastavana. Isät voivat olla yksin isyytenä kanssa ja ensikodin asiakkuus voidaan kokea häpeänä, eikä asiakkuudesta puhuta ulkopuolisille. Ystävä- ja kaveripiirin tuella voi olla suuri merkitys ensikotijakson sujumiselle.

Tutkimustuloksia ei ole tarkoitus yleistää, vaan tutkimuksen tarkoituksena on tuoda esille haastattelemiemi isien omia kokemuksia. Tulokset voivat olla kuitenkin suuntaa antavia suunniteltaessa ensikodin isätyön toteuttamista.

Avainsanat: isyys, isätyö, vanhemuus, ensikoti, tukeminen

Lahti University of Applied Sciences

Faculty of Social and Health Care

VILKKO, MATIAS: Mother and child home's children's fathers'
experiences of their fatherhood and the support they've received

Bachelor's Thesis in Social Services 43 pages, 4 appendices
Spring 2010

ABSTRACT

The thesis is about fathers whose children are in mother and child homes, how they have experienced their fatherhood and the support they have received. The goal and purpose of the thesis is to clarify how fathers have experienced the changes in life due to being a father, the life in mother and child home and the support that fathers have received from mother and child home or from somewhere else. Another goal of the thesis is to bring up new and useful information about the kind of support fathers need.

The thesis is qualitative and the research material has been assembled with theme interviews. The interviews were done in autumn 2008. The target group of the thesis is three fathers whose children have been in mother and child home. The research material is analysed with data-driven content analysis.

The results of the thesis show that becoming a father is a positive experience and that the fathers can cope with changes in life when becoming a father. Being in mother and child home can be experienced as a more negative way and parenthood can be (suorittamista?). The fathers felt that they did not get all the support from mother and child home that they would've needed. They also found it challenging to be a man and a father among female staff. The fathers can be very alone with their fatherhood and being a client of mother and child home can be a shame for them because they don't want to talk about it to other people. Having friends' support can have a big effect on how the period in mother and child home goes.

The results of the thesis mustn't be generalized. The results are only the experiences of the fathers who's been interviewed. However, the results can be indicative and directional when planning the working with fathers.

Keywords: fatherhood, father, parenthood, mother and child home, support

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	6
2. VANHEMMUUS JA VANHEMMUUDEN ROOLIT	7
2.1 Jaettu vanhemmuus	8
2.2 Vanhemmuuden roolit	9
2.2.1 Elämän opettaja	10
2.2.2 Ihmissuhdeosaaja	11
2.2.3 Rakkauden antaja	12
2.2.4 Rajojen asettaja	13
2.2.5 Huoltaja	13
3. ISYYYS	14
3.1 Isyyden käsitteitä	15
3.2 Isän läsnäolo ja läsnäolon puute	17
3.3 Hoivaava isä	18
3.4 Lapsen mukana tulevat muutokset	18
4. ENSIKOTI- JA ISÄTYÖ	19
4.1 Ensikotityö	19
4.2 Isätyö	20
4.2.1 Isätyö neuvoloissa	21
4.2.2 Isätyö ensikotiasiakkaan kanssa	21
4.2.3 Jussityö	22
5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	22
5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät	23
5.2 Tutkimuksen kohderyhmä	23
5.3 Haastattelut ja aineiston hankinta	24
5.4 Aineiston analysointi	25
6. TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
6.1 Isäksi tulo ja isänä olemisen haasteet	26
6.2 Parisuhteen muutos	28
6.3 Isänä ensikodilla	29
6.3.1 Ensivaikutelma ensikodista	30
6.3.2 Arki ensikodilla	30
6.3.3 Isänä naisyhteisössä	32
6.4 Tuen saaminen isänä olemiseen	32

6.4.1 Tuki ensi- ja turvakodilta.....	33
6.4.2 Isien muualta saama tuki.....	34
6.5 Tulevaisuus	35
7. JOHTOPÄÄTÖKSET.....	36
7.1 Isänä olemisen haastavuus ja ensikodin asiakkaana oleminen	36
7.2 Isien kokemukset isyyteensä saamastaan tuesta	37
8. TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS, ARVIOINTI JA EETTISYYS	38
8.1 Tutkimuksen luotettavuus.....	38
8.2 Tutkimuksen arviointi.....	39
8.3 Tutkimuksen eettisyys	41
9. POHDINTA	41
LÄHTEET.....	46
LIITTEET	50

1. JOHDANTO

Minkälainen on hyvä isä? Mitä kuuluu isyyteen? Mitkä ovat isän tehtävät? Näitä kysymyksiä varmasti kaikki miehet pohtivat jossain vaiheessa elämäänsä. Joko oman isyyden lähestyessä tai ajatellessaan itsensä ja oman isänsä välistä suhdetta. Hyväksi isäksi ei tosin kukaan synny vaan isyyteen kasvaminen on prosessi, johon tarvitaan tukea.

Ensi- ja turvakodilla on viime vuosina ryhdytty tukemaan ensikotiäitien lasten isien tiivistä läsnäoloa. Isät joko asuvat ensikodin tiloissa perheensä kanssa tai ovat ensikodilla viikonloppuina ja arki-iltoina oman aikataulunsa mukaan. Tutkimukseni tarkoituksena on selvittää ensi- ja turvakodin asiakas-isien kokemuksia isyydestä ja heidän saamastaan tuesta vanhemmuuteen ja isyyteen, niin ensikodilta kuin muualtakin. Mielestäni isänä oleminen ja isyys eivät enää tarkoita yhtä paljon kodin talouden turvaajaa kuin aiemmin. Isät haluavat hoitaa lastaan, olla mukana lapsen elämässä ja muodostaa tiiviin suhteen lapseensa. Isyyden kokemusten tutkiminen on suhteellisen uusi aihe, josta aiheen uutuuden takia myös ensi- ja turvakodille olisi hyötyä. Tutkimus tehdään isien näkökulmasta teemahaastatteluin.

Vaikka itse en isä olekaan, valitsin isyyden kokemusten selvittämisen tutkimukseni aiheeksi, koska olen kiinnostunut isyysasioista. Miehenä minua kiinnostavat isien kokemukset tavanomaisesta poikkeavasta isyyden alkamisesta, sillä ensikodille tulon on aina jokin sosiaalinen syy. Tutkimukseni haastatteluilla haluan selvittää, miten isät ovat kokeneet isäksi tulemisen, joka tapahtuu yleensä nuorella iällä, niin hyvien kuin huonojen kokemusten kautta. Minkälaisia asioita ja tunteita isät ovat odotusaikana kokeneet ja keitä on ollut tukena ja miten. Jos ei ajatella lapsen kannalta, kiinnostava aihe on myös, miltä isien oma tulevaisuus näyttää.

2. VANHEMMUUS JA VANHEMMUUDEN ROOLIT

Usein sanotaan, että isänä ja äitinä olemiseen ei vaadita mitään, mutta vanhemmuuteen vaaditaan paljon. Vanhemmuus alkaa ensimmäisen lapsen syntyessä ja kestää läpi elämän. Vanhemmuus tarkoittaa, että vanhempi omaa kyvyn asettaa lapsen hyvän ja tarpeen omiensa edelle (Schmitt, 2002, 313). Vanhemmuus on elämäkokemusta ja sen aikana opittujen asioiden uudelleen siirtämistä kasvatettavalle – lapselle. ”Vanhempi” sanana tarkoittaa, että on elänyt pidempään, jolloin vanhemmalla on myös enemmän kokemusta elämästä. (Hellsten, 1999.) Vanhempana olo ei pääty mihinkään ikään. Vanhemmuus on lukuisten valintojen summa, joita vanhemmat tekevät. (Rautiainen, 2001, 8.)

Vanhemmuus sisältää paljon erilaisia vaativia tehtäviä, joten siihen yleensä tarvitaan kahta vanhempaa. Vanhemmuus on osalta elämänmittaista sitoutumista kasvavaan lapseen ja osalta mahdollisuutta jatkuvaan henkiseen kasvuprosessiin. Vanhemmuus on mahdollisuus parantavaan kasvuun niin itsen kuin lapsen suhteen ja vanhemmuus mahdollistaa omien lapsuuskokemusten jatkumisen ja huonojen kokemusten poiskitkemisen. (Tamminen, 2001, 4.) Vanhemmuuden ei tarvitse olla biologista taikka juridista vaan lapselle ja nuorelle vanhempi on sellainen henkilö, kuka merkitsee vanhempaa. Vanhempi siis voi lapsen mielestä niin sijaisvanhempi, äiti- tai isäpuoli kuin joku muu läheinen. (Pösö, 2006, 94.)

Florence Schmitt esittää, että vanhemmuus on vakava asia, joka esiintyy arjen pieninä asioina. Vanhemmuuden ollessa riittävän hyvää, sitä ei huomata eikä siihen kiinnitetä huomiota. Ainoastaan vanhemmuuden ollessa riittämätöntä, tämä näkyy esimerkiksi mielenterveysongelmina, kehityshäiriöinä ja ongelmina koulussa. Vanhemmuus on yksilöllistä ja se rakentuu ajan mittaan lasten ja vanhempien välillä. Riittävän hyvän vanhemmuuden tunnistaa vanhempien luovuudesta, joustavuudesta, erilaisuuden sietämisestä, avoimuudesta ja ymmärryksestä lasta kohtaan. Lapsen jokaiseen kehitystarpeeseen on myös vastattava asianmukaisesti. Vanhemmuuteen kuuluu myös oikeuksia ja

velvollisuuksia. Vanhemmuuden velvollisuuksia kutsutaan yleisimmin lasten oikeuksiksi. (Schmitt, 2002.)

2.1 Jaettu vanhemmuus

Ihmisen biologisen ulkomuodon perusteella on selvää, että nainen on evoluution tarkoittama lapsen hoivaaja ja huolehtija (Hellsten, 1999, 47). Alun perin äitiydellä – ja äidin tehtävänä – on tarkoitettu äidin ja naisen luontaista halua ja kykyä hoitaa ja pitää huolta lapsesta. Jaetun vanhemmuuden peruseriaate taas on, että isän pitää laajentaa omaa toimintaansa perheessä äidin alueelle. Isän ei kuitenkaan tule viedä äidin paikkaa vaan isän pitää toimia enemmän äidin tukena. Isän tulee olla mukana vauvan hoidossa ja osallistua lapsen kasvatukseen sitä enemmän, mitä suuremmaksi lapsi kasvaa. (Vuori, 2004, 51.)

Jaettua vanhemmuutta voi kuvailla niin, että lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tulee tasapuolisesti kaikkea sekä isälle että äidille. Mikäli vanhemmuutta ei jaeta, on tuloksena sukupuolittunut roolijako, jossa toinen vanhempi saa ja antaa enemmän kuin toinen. Perinteisessä vanhemmuudessa äiti saa kantaakseen lapsen huolet ja surut, mutta kokee myös lapsen ilon aiheet vahvemmin kuin sivussa oleva isä. Jaettu vanhemmuus onkin tilaisuus isälle, joka pääsee mukaan siihen mistä aiempien sukupolvien isillä oli vain aavistus. (Huttunen, 2001, 176.)

Vuoren (2004) mukaan äidin hoivan mallin puolesta puhujat ovatkin huolissaan siitä, miten paljon isä voi lasta hoitaa ilman että siitä on vaaraa lapsen kehitykselle tai isän maskuliinisuudelle. Huttunen (1998, 182) puolestaan esittää, että miehen kyky hoivaavuuteen ja lapsen huolenpitoon ei ole miehen naiseutta vaan osa miehyyttä.

Sinkkosen (2003, 293) mukaan varsinkin länsimaissa isät ovat valitettavan nopealla tahdilla kadonneet perheistä. Tämän seuraukset taas näkyvät lasten ja nuorten vakavina käytöshäiriöinä ja epäsosiaalisena käytöksenä. Syyt näihin ovat yleensä rajojen asettamisen puuttumisessa, sillä niiden asettamisen on yleensä

katsottu olevan isän tehtävä. (Sinkkonen, 2003, 293.) Vuonna 2007 voimaantulleen perhevapaauudistuksen myötä hoitovastuun jakaminen ja jaetun vanhemmuuden toteuttaminen on helpottunut. Helpotus ilmenee niin vanhempainvapaapäivärahan nousemisena kuin vanhempainvapaapäivien määrässä. (www.isyys.net)

Jaetun vanhemmuuden malli on myös hyväksi vauvaperheelle. Perinteisessä äidin hoivan mallissa isällä on suuri riski jäädä äidin ja vauvan intiimin suhteen ulkopuolelle. Näin isä usein herkästi kokee yksinäisyyttä, mustasukkaisuutta ja ärtyneisyyttä. Tämä taas helposti ajaa perheen erilaisiin konflikteihin ja ristiriitoihin. Vauvan tulo perheeseen on aina kriisi – varsinkin isälle – kun usein isä jaa ”toiseksi rakastettavuudessa”. Lapsesta onkin yhtäkkiä tullut parisuhteen ja yhteisen ajan tuhoaja, jolloin isä saattaa altistua syrjähyppyihin tai hänelle tulee vaikeuksia hillitä väkivaltaisia tunteitaan. (Oulun ensi- ja turvakoti, 2006, 156.) Toisaalta, jaetun vanhemmuuden mallissa voi olla mukana eriasteista kilpailua lapsen kiintymyksestä (Huttunen, 1998, 181).

2.2 Vanhemmuuden roolit

Varsinais-Suomen lastensuojelun kuntayhtymä on vuonna 1999 kehittänyt vanhemmuuden roolikartan. Roolikarttaa käytetään työvälineenä perhekuntoutuksessa ja vanhemmuuden arvioinnissa. Vanhemmuuden roolikartan avulla kuka tahansa pystyy jäsentämään omia roolejaan vanhempana ja löytämään sieltä omat heikot lenkkinsä. Vanhemmuuden roolien sisällöt muuttuvat lapsen iän karttuessa. (Rautiainen, 2001, 7.) Vanhemmuuden roolikartan keskeiset osa-alueet ovat: elämän opettaja, ihmissuhdeosaaja, rakkauden antaja, rajojen asettaja ja huoltaja (Rautiainen, 2001, 45-49).

Psykologiassa on nykyään korostettu sitä, että kaikilla ihmisillä on useita rooleja, joita käytetään eri tilanteissa. Ihmisen on hyvä kehittää näitä rooleja, jotta erilaisista sosiaalisista tilanteista selviäisi paremmin. Isäksi ja vanhemmaksi

tultaessa on todennäköistä, että joutuu laajentamaan ja kehittämään omia roolejaan. (Säävälä ym. 2002, 37).

Rooleilla tarkoitetaan sosiaalipsykologiassa sosiaalista asemaa ja vuorovaikutusta, jolloin rooli on luonteeltaan sosiaalinen. Rooliodotukset toteutuvat usein vastavuoroisesti, kuten äitiyden rooli suhteessa lapsen rooliin. Helminen ja Iso-Heiniemi (1999, 13.) Roolit voidaan jakaa fyysisiin, sosiaalisiin ja psykologisiin. Fyysiset roolit ovat kehittyneet jo vastasyntyneillä. Fyysinen rooli liitetään usein kehon toimintoihin, kuten nukkuja ja kävelijä. Sosiaaliset roolit määräytyvät biologisilla ja sosiaalisilla tekijöillä. Sosiaalinen rooli on esimerkiksi sukulainen. Psykologiset roolit tekevät ihmisestä yksilön, sillä ne ovat ihmisen ominaisia tapoja toimia. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, 13, Hare & Haren, 1996 mukaan.)

Hirsjärvi (1995, 55) tuo esille ”hyvää” vanhempaa määriteltäessä, että eri aikoina on korostettu erilaisia vanhemmuuden näkökulmia. Toisinaan hyvä vanhemmuus ja kasvatusta on ennalta määrättyä, hyväksi havaittua kasvatusteorioita käyttäen ja että vanhemmuus määräytyy vanhemman omien tarpeiden perusteella. (Hirsjärvi, 1995, 55).

2.2.1 Elämän opettaja

Vanhemmuus on opettelemista. Vauvan synnyttyä uusien roolien omaksuminen vie aikaa. Vanhempana olo on uskaltamista ja epävarmuutta, Virheiden teko on täysin tavallista, kunhan vanhemmat ne itse tiedostaa ja oppii niistä. Lapsi yleensä opettaa vanhempiaan, jotta nämä oppivat havainnoimaan tätä ja ymmärtämään tämän tarpeet. Vanhemmat toimivat erilaisten arvojen opettajina ja välittäjinä jo lapsen ensimmäisen elinvuoden aikana. Tärkeitä arvoja, kuten toisen tunteiden ja kivun huomioiminen, välittyy sillä, miten lasta on hoidettu ja kohdeltu. Jo pienenä lapsi oppii arvostamaan itseään, mikäli tätä ei ole nöyryytetty. Lapsen kasvaessa ja kehittyessä uudenlaisten vuorovaikutuskeinojen avulla erilaisten arvojen välittäminen lapselle lisääntyy. Vanhemman hymyily

lapselle välittää välittämisen ja rakastamisen tunnetta ja tähän vauva myös vastaa. Lapselle on luontaista haluta jakaa tunteitaan ja kiinnostustaan toista kohtaan. (Rautiainen, 2001, 18-19.)

Arvot ja asenteet, jotka lapsi pienenä oppii, ovat kohtuullisen pysyviä läpi lapsen elämän. Elämän opettajan roolin kuuluu arkielämän taitojen, oikean ja väärän, sosiaalisten taitojen, tapojen ja perinteiden opetus. Elämän opettajan rooli korostuu lapsen kouluiässä, jolloin lapsi oppii entistä käsitteellisempää ajattelua. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, 23-26.)

2.2.2 Ihmissuhdeosaaja

Ihmissuhdeosaajalla tarkoitetaan lapsen vauvavaiheessa vanhemmuuden rooleissa varhaisten viestien ymmärtäjää ja ristiriitaisten tunteiden selvittämistä.

Vuorovaikutuksen merkitys on todella tärkeää lapsen kannalta. Vanhemmat – varsinkin äiti – vastaanottaa ja oppii vastaanottamaan lapsen erilaisia tarpeita ja viestejä. Vauva kommunikoi itkulla ja vanhemmat oppivat tunnistamaan mitä vauva itkullaan kaipaa; onko lapsella kipuja, nälkä, seuran puutetta taikka jotain muuta. (Rautiainen, 2001, 20.)

Ristiriitaisia tunteita vauvan kanssa ollessa esiintyy niin vanhemmalla kuin lapsella. Varsinkin esikoisen kanssa tunteet ovat ristiriidassa. Vauva ilmoittaa kaikista tarpeistaan itkulla ja väsynyt vanhempi käy sisällään taistoa vihan ja rakkauden välillä. Kun äiti huomaa omat negatiiviset tunteet lastaan kohtaan, nousee esiin syyllisyys ja huonommuuden tunne. Tällöin parisuhteessa on tärkeää, että tunteita voi jakaa syyllistämättä toista. (Rautiainen, 2001, 20-21.)

Ihmissuhdeosaajan roolissa vanhempi osoittaa lapselle, että tätä kuullaan ja ymmärretään. Vanhemman tulee olla keskusteleva, kuunteleva, kannustava ja tunteiden hyväksyjä. Ihmissuhdeosaajan rooli korostuu lapsen murrosiässä, jolloin tämä etsii omaa identiteettiään ja kapinoo vanhempiaan vastaan. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, 23-28.)

2.2.3 Rakkauden antaja

Ennen lapsen syntymää on mahdotonta harjoitella oman lapsensa hoitamista, sillä vanhemmaksi synnyttään lapsen kanssa. Heti vauvan synnyttyä tämä tarvitsee empaattisen aikuisen avukseen. Äidit ovat yleensä herkistyneitä lapsensa hoitamiseen heti alusta alkaen. Äiti nimittäin jo raskauden aikana kehittää tulevaan lapseensa mahdollisimman tiiviin tunnesuhteen, jotta voi tästä huolehtia syntymän jälkeen. Vanhempi voi kuitenkin yllättyä siitä, ettei heti tunnekaan suuria rakkauden tunteita lastaan kohtaan. Vauvan synnyttyä, on tämän kannalta tärkeintä miten häntä käsitellään. Pienen lapsen hoitamisen tärkein kieli on kosketus; miten tätä pidetään sylissä, miten tälle puhutaan ja muissa arkisissa asioissa. Lapsen synnyttä äiti on yhtä hauras ja herkkä tunteissaan kuin lapsikin, jotta äiti tunnistaa helpommin lapsen tarpeet. Isän ei tule ole yhtä herkistynyt vaan hänen tulee pitää välimatka perheeseensä, jotta voi hoitaa muita asioita perheessä. (Rautiainen, 2001, 17-18.)

Jotta vanhempi voi rakastaa lastaan, tulee hänen itse olla saanut rakkautta ollessaan itse lapsi. Omaan vanhemmuuteen kasvamiseen vaikuttavat omat lapsuuden kokemukset, hyväksyminen ja rakastettuna oleminen. Tämä pätee myös vanhempien parisuhteeseen. Rakkauden osoitus parisuhteessa voi olla kumppanin osallistumista lapsenhoitoon tai kotitöiden jakamiseen. Rakkauden antaminen lapselle voi vaarantua, mikäli äidillä on muita huolia elämässään. Sosiaaliset verkostot ovat tärkeitä äideille, sillä äidit tarvitsevat muita aikuisia selvitäkseen vauvan kanssa. Mikäli parisuhde on onnellinen, välittyy se myös lapselle. (Rautiainen, 2001, 18.)

Jotta rakkautta voi välittää lapselle, tulee vanhemman rakastaa myös itseään, eli huolehtia itsestään ja omasta jaksamisestaan. Vanhemman tulee antaa hellyyttä ja lohduttaa lasta, suojella ja hyväksyä. Niin lasta kun itseäänkin. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, 25.)

Hirsjärvi (1995, 55, Harmanin ja Brimin, 1980 mukaan) esittää hyvän vanhemman ominaisuuslistassa *rakastavan ja hyväksyvän*, jossa hyvä vanhempi reagoi lapsen tarpeisiin sensitiivisesti.

2.2.4 Rajojen asettaja

Lapselle tulee asettaa rajoja jo pienestä pitäen, sillä ilman rajoja kasvava lapsi uuvuttaa sekä itsensä että vanhempansa. Vauva-ajan lapsen rajoittamista on muun muassa imetyksen lopettaminen ja uuteen, omaan sänkyyn taikka toiseen huoneeseen nukuttaminen. Tällaiset muutokset lapsi kokee suurina ja järkyttävinä, sillä ne tulevat yhtä aikaa tai lähellä toisiaan. Muutokset voivat näkyä lapsessa uni- tai syömisongelmina. Jatkuvana haasteena vanhemmille on olla lähellä lasta, muttei kuitenkaan liian lähellä. Pieni vauvakin tarvitsee omaa tilaa ja vanhempien omia vanhempansa toimimisen rajoja. (Rautiainen, 2001, 21-22.)

Turvallisen lapsuuden takaaminen on vanhemman tärkeä tehtävä ja rajat tuovat turvallisuutta. Mikäli lapsi kokee olonsa turvattomaksi, ilmenee tämä aggressiivisena käyttäytymisenä. Vanhemman tulee kontrolloida omaa ja lapsen käyttäytymistä, olla turvana yllättävissäkin tilanteissa ja valvoa sovittuja sopimuksia – kuten kotiintuloaikoja. Rajojen asettajan rooli nousee esille toisena oleellisena roolina lapsen murrosiässä. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, 23, 28.)

2.2.5 Huoltaja

Huoltajan rooli on merkittävä, sillä pieni lapsi ei selviä ilman vanhemman huoltajan roolia. Vauvaikäisenä lapsi on täysin riippuvainen vanhemmistaan ruoan antajina, puhtauden ylläpitäjänä ja perustarpeiden tyydyttäjänä. Lapsi myös tarvitsee vanhempiaan leikkimiseen, sen luojana ja elävöittäjänä. Vanhempien tekeminen ja asioiden elävöittäminen on usein lapsesta erittäin mielenkiintoista. (Rautiainen, 2001, 23.)

Huoltajan roolin alarooleina voidaan pitää rajojen asettajaa ja elämänopettajaa. Arkielämä ja perheen rutiinit muodostuvat huoltajan kautta. Huoltajan rooli on merkittävin vauvaiässä, jotta lapsi pystyy kasvamaan ja kehittymään. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, 22, 24.)

Aiemmin yhteiskunnassamme vanhemmuuden tärkeimpinä tekijöinä korostettiin rajojen asettamista ja elämän opettajan rooleja. Koulussakin tärkeintä oli hyvä käytös. Rakkauden antajan ja ihmissuhdeosaajan roolit olivat huomattavan merkityksellisempiä kuin edellä mainitut. Tällaisen ajan vallitessa eläneet lapset puolestaan itse vanhempina korostivat ihmissuhdeosaajan ja rakkauden antajan rooleja omille lapsilleen, jolloin rajojen asettajan ja elämän opettajan roolit jäivät vähemmälle. Tällaiset kasvatusarvojen muutokset eivät sinänsä selitä vanhemmuuden roolien muutosta. Syitä löytyy myös sosiaalisten verkostojen vähenemisestä ja perheiden hajoamisista ja uusio- sekä yksinhuoltajaperheistä. Työelämän vaativuus nykyaikana sekä sen uuvuttavuus ovat myös syitä vanhemmuuden roolien jäsentymättömyydelle. (Rautiainen, 2001, 59-60.)

3. ISYYS

Isyys on ilmiönä yhtä vanha kuin äitiyskin. Siitä huolimatta esimerkiksi neuvoloissa on jo vuosikymmeniä keskitytty lähinnä äidin ja vauvan väliseen symbioosiin ja näiden terveyteen. Isät tarvitsevat myös apua ja tukea hyvinvointiaan varten. Isyyteen kasvu on henkistä valmentautumista ja henkinen prosessi. Äitiys puolestaan syntyy biologisesti ja luonnollisesti. (Keinänen & Säävälä, 1998, 13-14.)

John Bowlbyn kehittämän kiintymyssuhdeteorian mukaan vauvan ensimmäisen elinvuoden aikana isä on usein fyysisesti vain äidin ja vauvan hoivasuhteen sivustakatsoja ja isän tärkein tehtävä onkin äidin henkinen tukeminen. Vasta lapsen toisen elinvuoden alkupuolella isä alkaa saamaan enemmän mahdollisuuksia tehdä lapsen kanssa. (Brummer, 2002, 81.) Kuitenkin jo pieni vauva erottaa äidin ja isän toisistaan. Vauva ei koe isää väliintunkeutujana vaan toisena – kaivattuna hoitajana. Lapsen eri ikä- ja kehitysvaiheissa tämä usein vaihtaa vanhempaa, jonka turvaa katsoo sen hetken tilanteen niin vaativan. (Keinänen & Säävälä, 1998, 24.)

Usein puhutaan ns. miehen mallista. Varsinkin poikien usein ajatellaan tarvitsevan miehen mallia, sillä miehen katsotaan välittävän pojalle sen tiedon ja taidon, mitä on olla mies. On myös pelätty, että miehen mallin puuttuminen pojan elämästä tekee pojasta liian feminiinisen. Tällöin isän puuttumisen sijalla pojan elämässä tulisi olla joku muu mies, joka siirtää omaa miehisyyttään lapselle. Tällainen malli voi olla esimerkiksi naapuri, sukulainen tai opettaja. Tällainen isyyden malli on kuitenkin vain pieni vastine verrattuna oikeaan isään. (Pulkkinen, 2002, 120-121.) Juha Varton (2002) mielestä isän kasvatus auttaa lasta kohtaamaan kovan maailman tämän lähdettyä pois kotoa.

Huttusen ja Hämäläisen (1993, 110-113) mukaan on kolmenlaisia näkemyksiä isän merkityksestä lapsen kehitykselle ja kasvulle:

1. Isän toisarvoinen merkitys lapsen kehitykselle. Äiti on luonnollinen vanhempi, sillä vain hän voi synnyttää ja imettää. Isyys on vain huoltajuutta, jonka puuttumisen muut läheiset voivat korvata.
2. Isä on korvaamaton äiti-lapsi –suhteen kehittymiselle. Isällä on suuri merkitys siihen millainen ihminen lapsesta kehittyy. Vanhemmuus jakautuu tasaisesti isyyteen ja äitiyteen, joita ei voi korvata ulkoisilla tekijöillä.
3. Isän merkitys muotoutuu äidin kautta. Näin lapsi kehittyy parhaiten kun isä on äidin avustaja ja lapselle miehen malli, sekä osallistuu perheen arkeen ja lapsen kanssa leikkiin.

3.1 Isyyden käsitteitä

Jouko Huttunen (2001) on eritellyt ja analysoinut erilaisia isyyden malleja; juridisen, biologisen, sosiaalisen ja psykologisen. Lapsen vanhempana olemiseen riittää käytännössä vain psykologisen isyyden toteutuminen. Vielä muutama vuosikymmen sitten isällä tarkoitettiin kaikenkattavaa miestä, jolle lankesivat

kaikki nämä isyyden muodot. Nykyään arkikieleenkin on vakiintuneet muun muassa termit ”biologinen isä” ja ”etäisä”. (Sevón & Huttunen, 2002, 74.)

Juridisella isyydellä tarkoitetaan, että Suomen lain edessä isäksi voi tulla kolmella eri tavalla: avioliiton isyysolettaman, isyyden tunnustamisen tai vahvistamisen ja adoption kautta (Huttunen, 2001). Isyyslaissa (700/1975, 2 §) sanotaan, että aviomies on lapsen isä, kun lapsi on syntynyt avioliiton aikana. Toisin sanoen, lapsen ei välttämättä tarvitse olla äidin aviomiehen biologinen lapsi, jotta juridisen isyyden vaatimukset täyttyvät.

Biologisella isyydellä tarkoitetaan miehen ja lapsen välillä olevaa perinnöllistä suhdetta, jolloin lapsi on saanut alkunsa juuri kyseisen miehen sukusoluista. Biologisen isän merkitys saattaa lapselle ole todella suuri, vaikkei tätä koskaan olisi tavannutkaan. (Huttunen, 2001.)

Sosiaalisella isyydellä Huttunen (2001, 62) mukaan tarkoitetaan lapsen kanssa asumista ja erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa esiintymistä lapsen kanssa ja näin ollen sosiaalinen isä yleensä on myös lapsen laillinen isä. Sosiaalista isyyttä harvemmin saavutetaan ilman rakkautta, jota voitaneen kuvata myös sanalla ”isänrakkaus”.

Psykologinen isyys määräytyy yleensä lapsen kautta. Näin ollen psykologisena isänä lapselle toimii se mieshenkilö, jota lapsi pitää isänään. Psykologinen isä ei ole pelkästään mekaaninen vanhempi vaan viisas kasvattaja, joka arvostaa lasta ja on tämän asioista ja uteluista aidosti kiinnostunut. Psykologinen isyys eroaa muista isyyden malleista siten, että se on erikseen ”ansaittava” isyyden malli. (Huttunen, 2001, 64-65.) Psykologinen isyys on vastuun kantamista ja välttämätöntä sillä yhteiskunta on menossa kohti isätöntä mallia. Tällaisessa mallissa Keinäsen ja Säävälän (1998, 22) mielestä todellinen isä puuttuu lapsen elämästä, kuten puuttuu miesopettajat ja -ohjaajat kouluista ja päiväkodeista.

3.2 Isän läsnäolo ja läsnäolon puute

Oulun ensi- ja turvakodin miestyöntekijät (Säävälä, Keinänen ja Vainio, 2001) ovat tutkineet isän läsnäolon ja tämän puutteen merkitystä perheelle ja lapselle. Heidän mielestään niin isä, äiti kuin vauvakin hyötyy kahdesta hoitajasta. Vauva saa turvaa ja läheisyyttä enempi kuin yhden vanhemman kanssa, sillä toisen vanhemman uupuessa toinen on varalla.

Äidille isän aktiivinen läsnäolo on hyväksi ja tarpeellista, jotta äiti saa omaa aikaa. Näin äiti saa aikaa lepäämiseen ja latautumiseen. Äidille työhön palaaminen on myös helpompaa, jos isä auttaa aktiivisesti lapsenhoidossa. Yli 10% äideistä myös potee jonkinasteista synnytyksen jälkeistä masennusta, jolloin isän panos on todella merkittävää. Vauvan- ja lapsenhoito antaa myös isälle uusia mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen. Näin isä löytää uutta sisältöä elämäänsä. (Säävälä ym. 2001.)

Isän puute lapsen elämästä voi olla seurausta erilaisista asioista, kuten avioero, isän kuolema tai isän oma haluttomuus olla mukana lapsen elämässä. Isän puuttuminen voi johtaa auktoriteetin puuttumiseen perheestä ja erilaisiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Amerikkalaisessa tutkimuksessa on myös esitetty, että ilman isää kasvaneet tytöt olivat vähemmän feminiinisiä ja pojat vähemmän maskuliinisia kuin isän kanssa kasvaneet. Isommat isättä kasvaneet pojat olivat jopa ylimaskuliinisia. (Sinkkonen, 2005, 233, Stevensonin ja Blackin, 1988 mukaan.) Auktoriteetin puutteen syytä oleellisempaa yksinhuoltajaperheillä on huonompi taloudellinen tilanne ja lapsen kanssa yksin oleminen. Kahden vanhemman perheissä vanhemmat voivat tukea toisiaan ja paikata toistensa puutteita vanhempana. (Säävälä ym. 2001.)

Riistetty isyys on modernin, eroavan yhteiskuntamme termi. Yhä useampi Suomessa solmituista avioliitoista päättyy eroon ja ero on usein pitkä prosessi. Usein eroprosessi on myös vaikea. Suomessa avioeron jälkeen 1-2 vuotiaista lapsista jopa 89% ja kaikista lapsista 35% asuu äitinsä kanssa. (Hokkanen, 2002, 120-126.) Huttusen (2001, 159) mukaan eron tyylistä riippumatta isät loittonevat

hiljalleen lapsen elämästä. Vanhempana olo ei tosin lopu, vaikka vanhempien parisuhde päättyy.

3.3 Hoivaava isä

Isyyteen tarvitaan hoivakykyä ja uskaltautumista. Jotta voi eläytyä toisen ihmisen tilanteeseen ja tarjota tarvittavaa lohtua ja turvaa, tarvitaan hoivakykyä.

Hoivakyky ei ole sidoksissa naiseuteen, vaan mies pystyy kaikkeen muuhun vauvan kannalta tärkeään paitsi rintaruokintaan. Uskaltautuminen olemaan ja elämään lapsen ehdoilla on tärkeää, sillä lapsen kehitys ja viime kädessä eloonjääminen on kiinni henkisestä ja fyysisestä hoivasta. (Keinänen & Säävälä, 1998, 24.)

Jaettu vanhemmuus on edellytyksenä hoivaisyydelle. Päämotiivi isän hoivaavuuteen on, että isä tuntee tärkeäksi luoda oikean kiintymyssuhteen lapseen. Sekä naisen että miehen lasta kohtaan osoittama hoiva on opittua ja siihen tarvitaan tietoisia halua. Toisaalta hoivaisyyden motiivina saattaa toimia pelkästään uteliaisuus uusiin kokemuksiin. Koti-isyys voi olla jollekin isälle myös näytön paikka, arvostuksen halua. Isän halu hoivaavuuteen voi olla myös parisuhteen valtataistelua. Hoivaava isä voi näin kontrolloida puolisoaan ja tämän äitiyttä. (Huttunen, 2001, 174-181.)

3.4 Lapsen mukana tulevat muutokset

Ehkäisymenetelmien kehityksen vuoksi jokainen Suomessa syntynyt lapsi voi periaatteessa olla odotettu ja toivottu sekä syntyä suunnitelmien mukaan. Tästä syystä lapsen tuomia elämänmuutoksia voi suunnitella etukäteen. Vastuullisuutta lapsesta voidaan myös suunnitella etukäteen. (Sevón & Huttunen, 2002, 77-80.)

Isyyden myötä uusi isä joutuu usein arvioimaan uudelleen suhdettaan työhön, harrastuksiin ja ystäviin. Lapsen syntymän johdosta isä voi jopa joutua

päättämään työelämän ja kodin välillä. (Keinänen & Säävälä, 1998, 23.) Vauvan synnyttyä tapahtuu väistämättä muutoksia ystäväpiirissä. Suuria muutoksia ei välttämättä tapahdu, mutta jotkut suhteet voivat etäännyä ja jotkut lähentyä. Uusi elämäntilanne voi tuoda mukanaan täysin uudenlaisia ystävyysuhteita. On täysin tavallista, että vauvaperheet ystävystyvät toistensa kanssa. Näin miehillä on yhteinen puheenaihe, lapsi, joka saattaa tuntua vieraalta aiheelta lapsettomalle miehelle. Vauvan tulon myötä myös suhteet omiin vanhempiin muuttuvat. Uudessa tilanteessa isä on sukupolvien ketjun jatkaja ja isä huomaa olevansa samankaltaisessa tilanteessa kuin oma isänsä oli aikoinaan. Tällöin on helpompi ymmärtää omien vanhempien silloisia puutteita. (Säävälä, Keinänen & Vainio, 2002, 42.)

Mikäli vanhemmuuden tuomat muutokset eivät enää tyydytä parisuhteessa olemista, voidaan aiempaa helpommin lähteä hakemaan tyydytystä muualta jopa sillä uhalla, että oma vanhemmuus kärsii ja oma suhde lapseen joutuu vaakalaudalle (Huttunen, 2001, 40).

4. ENSIKOTI- JA ISÄTYÖ

Ensi- ja turvakoti on paikka, jossa tuetaan perheitä vanhemmuuden ja elämänhallinnan haasteissa. Ensikodille äiti tai molemmat vanhemmat voivat tulla jo vauvan odotusaikana tai vauvan synnyttyä. (Ensi- ja turvakotien liitto). Merkittävimmät tavoitteet ensikotityöskentelyssä on tukea perheiden arkea sekä vanhempien ja lapsen välistä varhaista vuorovaikutusta.

4.1 Ensikotityö

Ensikotiin hakeudutaan joko itse, mutta yleensä jonkin muun tahon kautta, kuten sosiaalityöntekijä tai neuvola. Ensikotiin tullaan jos vanhempien voimavarat eivät

riitä vauvan kanssa arjesta selvityäkseen. Useimmiten syyt jaksamattomuuteen ovat uupumus, yksinäisyys, parisuhteen ongelmat, mielenterveys- tai päihdeongelmat tai jokin muu akuutti elämäntilanne. (Lahden ensi- ja turvakoti, 2008.) Alunperin ensikodit perustettiin, jotta voitiin lieventää aviottomien äitien lapsiin kohdistuneita asenteita ja puolustaa äitien oikeuksia (Ilomäki, 1996, 1).

Ensikotityöskentely on muuttunut vuosien saatossa, sillä ensikotiin tulon suurin syy nykyään on moniongelmaisuus. Toisin sanoen asiakkaiden tarpeet muovaavat ensikotitoiminnan sisällön. Ensikodin haasteita nykyään on varhaisen vuorovaikutuksen merkitys, kiintymyssuhdeteoria ja riittävän hyvä vanhemmuus. Ensikodin henkilökunta opastaa ja painottaa ensimmäisten elinvuosien ja vanhempi-lapsi vuorovaikutuksen merkitystä lapsen kehitykselle ja kasvulle. Ensikoti auttaa vauvaa myös korjaavalla ja korvaavalla vuorovaikutuksella, mikäli näille on tarvetta. Vauvan arkinen perushoito voi olla vanhemmilla myös täysin hukassa. Vanhemmuuden arviointijakson jälkeen perheelle järjestetään myös jälkihuoltoa perhetyön toimesta. (Törrönen, 1998, 26)

4.2 Isätyö

”Perhesuhteissa isä jää yleensä lapsille etäisemmäksi kuin äiti. Isän ja lasten läheisellä suhteella on kuitenkin suuri merkitys lasten suotuisalle kasvulle.”

Oulun ensi- ja turvakodilla on miehille tarjolla myös isyysneuvola, joka tarjoaa miehille tukea perhesuhteissa. Isyysneuvola auttaa kestävän suhteen luomisessa vauvaan, sekä perhesuhteiden ongelmien ja ristiriitojen ratkomista. (Oulun ensi- ja turvakoti.)

Oulun Ensi- ja turvakoti on tehnyt isätyötä kahdella eri taholla; neuvoloissa ensimmäistä lastaan odottaville sekä ensikodissa taikka muiden sosiaalipalvelujen piirissä oleville vanhemmille. (Oulun Ensi- ja turvakoti, 2006, 160).

4.2.1 Isätyö neuvoloissa

Neuvoloissa tehdyn isätyön perusteella ollaan havaittu, että isille on ensiarvoisen tärkeää järjestää omat keskustelut asiantuntijaksi mieltämänsä henkilön kanssa. Äidin läsnäolo keskusteluissa saa isät vähemmän aktiivisiksi osallistumisessa. Kun äidit eivät ole läsnä, isät aktivoituvat, avautuvat ja pohtivat omaa vanhemmuuttaan avoimesti. Isät eivät myöskään pidä liian monista tapaamisista, vaan 1-3 tapaamiskertaa havaittiin toimivaksi. Oulun perhevalmennukseen kuuluukin kolme tapaamista, josta viimeiseen vanhemmat tulevat yhdessä. (Oulun Ensi- ja turvakoti, 2006, 160-161)

Oulun Ensi- ja turvakodin kokemusten mukaan isät pitävät suorista kysymyksistä – että ohjaaja on selkeä ja jämäkkä. Isät myös suostuvat vaikeiden asioiden käsittelyyn kunhan heidät niihin ohjataan. c

4.2.2 Isätyö ensikotiasiakkaan kanssa

Ensikodissa tai muiden sosiaalipalvelujen piirissä olevien isien kanssa työskentely on Oulun Ensi- ja turvakodin kokemusten mukaan haastavampaa, sillä heikosti vanhemmuuteen sitoutunut isä voi ajautua helposti eroon perheestään. Tällainen isä on esimerkiksi eronnut isä. Moniongelmaisten perheiden isät taas ovat usein mukana perhetyössä ja nämä voivat vaikuttaa aluksi hyviltä vanhemmilta. Tarkemmin perehtyessä perheen tilanteeseen, isä voikin kokea itsensä enemmän lapsen leikkitoiverina ja jättää muut asiat äidille. Lastenhoidon jakaminen voidaan kokea äidin kontrollointina ja vallankäyttönä ja perheen ulkopuoliset suhteet voivat olla tärkeämpiä kuin itse perhe. (Oulun Ensi- ja turvakoti, 2006, 163-164)

Isän valmiudet – heikotkin – on kuitenkin otettava huomioon ja isän kanssa on asetettava realistiset tavoitteet. Työntekijän on tuettava heikkoa isää ja löytämään tämän kyvyistä kaikki mitä on löydettävissä, sillä heikostakin isyydestä on lapselle enemmän hyötyä kuin ettei isää olisi ollenkaan. (Oulun Ensi- ja turvakoti, 2006, 164)

Oulun Ensi- ja turvakodin isätyön havaintojen mukaan osa isistä on aktiivisia ja halukkaita saamaan tukea omalle isyydelleen. Isille on tärkeää saada säännöllisiä keskusteluaikoja ja selkää sekä konkreettista vauvanhoidon opetusta. (Oulun Ensi- ja turvakoti, 2006, 164)

4.2.3 Jussityö

Lahden ensi- ja turvakodin organisaatioon kuuluu myös Jussityö. Jussityö on keskusteluavun tarjoamista ja järjestämistä miehelle tilanteessa, jossa mies haluaa selvittää perheessään olevaa kriisiä. Oli kriisi sitten lähisuhdeväkivaltaa, sen uhkaa tai lapsen saaminen. Jussityö tarjoaa kriisiapua, terapeutista keskustelua, neuvontaa ja ohjausta sekä verkostotyötä. (Lahden ensi- ja turvakoti)

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Opinnäytetyöprosessini käynnistyi syksyllä 2007 valittuani aiheen tutkimukselle. Olin vuoden 2007 alussa tehnyt kymmenviikkoisen työharjoittelujakson ensi- ja turvakodilla, jonka aikana tapasin pari ensikotiperheen isää. Isien tukeminen ensikodilta alkoi tuolloin minua kiinnostamaan, sillä suomalainen mies ei sanonnan mukaan ”puhu eikä pussaa”. Ensi- ja turvakodilla ei tuolloin ollut ainuttakaan miestyöntekijää ja miesten väliset keskustelut jäivät Jussityöntekijän harteille.

Maaliskuussa 2008 lähetin tutkimuslupahakemuksen (LIITE 1) ensi- ja turvakoti ry:n johtokunnalle, joka hyväksyi tutkimuksen. Samoihin aikoihin kirjoitin tutkimukseni teoriaosaa ja suunnittelin tulevia haastatteluja.

5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimustehtävät

Tutkimukseni päätarkoituksena on selvittää, miten ensikodilla olevien lasten isät kokevat ja ajattelevat omasta isyydestään ja minkälaista tukea he ovat saaneet niin ensikodilta kuin muualtakin.

Tarkoitus on kartoittaa, miten ja mistä isät ovat tukea saaneet, millaisena he ensikodin toiminnan kokevat ja mitä he jäivät kaipaamaan. Tutkimuksen tavoitteena on antaa uutta ja hyödyllistä tietoa ensi- ja turvakodille isien kanssa työskentelystä isien itsensä näkökulmasta.

Päätutkimustehtävän ohessa mukana on kolme alatutkimustehtävää.

Alatutkimustehtävät ovat:

- Minkälaiset asiat isät kokevat haastaviksi isäksi tulemisessa ja isänä olemisessa?
- Minkälaisia haasteita isyydelle ja vanhemmuudelle ensikodilla olo asettaa?
- Minkälaista tukea isät ovat isyyteensä saaneet ensikodilta tai muualta, miten sen ovat kokeneet ja mitä jäivät kaipaamaan?

5.2 Tutkimuksen kohderyhmä

Laadullisen tutkimuksen erityispiirteenä on kohderyhmän pienimuotoisuus ja kohderyhmän valinta tutkimusaiheen perusteella. Laadullisessa tutkimuksessa kohderyhmää voidaan kutsua harkinnanvaraiseksi näytteeksi, koska kohderyhmässä olevien tulee täyttää tietyt kriteerit, jotka tutkija määrittää. (Eskola & Suoranta 2000, 18.)

Tutkimukseni kohderyhmänä on ensikodilla olleiden lasten isät, joten oli luontevaa, että juuri näitä isiä tutkimukseen saisi mukaan. Kohderyhmän

löytämisessä käytin omaa työharjoittelu- ja työkokemusta ensi- ja turvakodilla, joiden aikana olin itse ollut tekemisissä kohderyhmäläisten kanssa.

Kohderyhmä siis koostui kolmesta miehestä, isästä, joita ensikoti yhdisti. Kaikki kolme isää olivat tulleet ensikodille oman kuntansa sosiaalitoimen päätöksellä, eli he olivat sosiaalitoimen asiakkaita. Jokaisen lapsi ja kumppani asuivat taikka olivat asuneet ensikodilla. Kaksi isistä asui myös ensikodilla. Isät olivat iältään 18-36 –vuotiaita ja Etelä-Suomessa asuvia. Haastatteluja tehtäessä haastateltavien lapset olivat noin 5-12kk ikäisiä.

5.3 Haastattelut ja aineiston hankinta

Tarjontaa kohderyhmäläisiksi ei monia ollut, sillä Ensi- ja turvakodilla ollessani ensikotilasten isiä ei montaa ollut. Isistä sain kuitenkin kolme kappaletta kiinnostumaan, joille tein haastattelut. Kaksi isää haastattelin henkilökohtaisesti ja haastattelut tallensin digikameran äänentallennuksella, jotka myöhemmin litteroin. Kolmannen isän haastattelu tapahtui sähköpostin välityksellä. Syitä tähän oli haastateltavan työ ja aikataulujen yhteensovittaminen sekä oma muuttoni toiselle paikkakunnalle.

Olin tehnyt haastatteluja varten teemahaastattelurungon (LIITE 2), jonka perusteella haastattelut tein. Haastatteluteemat jaoin kuuteen eri osioon kronologisessa järjestyksessä. Teemat olivat:

1. Isäksi tuleminen ja isänä oleminen
2. Ensikodille saapuminen
3. Arki ensikodilla
4. Tuen saamisen kokemukset

5. Lähipiirin suhtautuminen ensikodilla oloon

6. Tulevaisuuden näkymät

Haastattelut tein Ensi- ja turvakodin tiloissa. Eskolan & Vastamäen (2007, 28) mukaan haastattelutilanteen ei olisi hyvä olla liian muodollinen. Välttämättä Ensi- ja turvakodin tilat eivät tämän takia olisi olleet paras vaihtoehto, mutta päädyin tiloihin käytännöllisyyden takia. Sähköpostin välityksellä haastateltavalle isälle kirjoitin haastattelukysymykset, ja kun hän oli vastannut minulle, lähetin tarvittaessa takaisin tarkentavia kysymyksiä, joihin vastaukset myös sain. Henkilökohtaiset haastattelut kestivät noin 40 minuuttia molemmat.

Haastattelut tuntuivat luottamuksellisilta ja lämminhenkisiltä jutustelutuokioilta. Uskon, että tähän vaikutti se, että haastateltavat olivat tutustuneet minuun ennalta ja että asioista oli helppo kanssani puhua. Tästä syystä halusinkin tutkimukseeni ainoastaan isiä, joiden kanssa olen itse työskennellyt. Haastattelujen alussa painotin, etten mistään asioista puhu Ensi- ja turvakodin henkilökunnalle.

5.4 Aineiston analysointi

Litteroin, eli purin haastattelut sanatarkaksi tekstiksi haastattelujen jälkeen. Haastattelujen purkuun kului aikaa noin pari tuntia haastattelua kohden ja litteroidun aineiston koko oli 14 liuskaa. Nauhoitettua haastattelua kuunnellessa pystyy haastateltavan äänen painon ja puhetyylin perusteella analysoimaan kerrottavan asian merkityksiä tarkemmin. Yksin analysointia tehdessä on tietysti tulkinnan varaa, mikäli vertaa parityöskentelyyn haastattelua purettaessa.

Haastatteluteemat liittyvät suoraan tutkimustehtäviini osittain nivoutuen toisiinsa, kuten alla oleva kuvio kertoo. Kuviossa tutkimusongelmat ovat pystyriveissä ja haastatteluteemat vaakariveissä.

	1. Minkälaiset asiat isä kokevat haastaviksi?	2. Minkälaisia haasteita isyydelle ja vanhemmuudelle ensikodilla olo asettaa?	3. Minkälaista tukea isät ovat saaneet, miten sen kokivat ja mitä jäivät kaipaamaan?
1. Isäksi tuleminen ja isänä oleminen	X		
2. Ensikodille saapuminen		X	X
3. Arki ensikodilla	X	X	
4. Tuen saamisen kokemukset		X	X
5. Muiden suhtautuminen ensikodilla oloon		X	X
6. Tulevaisuuden näkymät			X

Kuvio 1. Tutkimuksen alaongelmat suhteessa haastatteluteemoihin

Hankkimani aineiston analysoin aineistolähtöisenä sisällönanalyysinä, jota usein käytetään laadullisessa tutkimuksessa (Eskola & Suoranta 2000, 19). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on olennaista, että tutkimusainestosta erotellaan samanlaisuudet ja erilaisuudet. Tarkoituksena on tuoda esille aineistosta merkitykset ja yhteydet, jotka ovat oleellisia tutkimusaihetta silmällä pitäen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.) Sisällönanalyysissä pyritään kuvaamaan tutkittava ilmiö sanallisesti tiiviisti sekä selkeästi, kuitenkin menettämättä aineiston tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97–112.)

6. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksen tuloksissa olevissa haastatteluosissa käytän haastateltavista vain anonyymejä nimiä, Isä 1, 2 ja 3.

6.1 Isäksi tulo ja isänä olemisen haasteet

Ensimmäistä kertaa isäksi tuleva ihminen kokee aina ristiriitaisia tunteita. Toiveet ja odotukset ovat suuria, mutta useimmiten vauvan synnyttyä alkaa arki, joka harvoin vastaa unelmia, (Sinkkonen, 2003, 7) Kaikki haastateltavat isät olivat iloisia kun selvisi, että kumppani odottaa lasta ja kun lapsi oli syntynyt. Kaikki olivat lasta myös toivoneet ja yrittäneet.

Hienolta. (Isä 1)

No sehän oli meille ihme ... Tosi upeeta. (Isä 2)

Mahtavaa! (Isä 3)

Vanhemman ja isän hyviä ominaisuuksia sekä isänä olemisen tärkeimpiä tehtäviä mietittäessä haastateltavien isien vastaukset olivan hieman toisistaan poikkeavia. Kaiksi isistä turvautui suoraan konkreettisiin tehtäviin, mutta vastuu lapsen hoitamisesta oli kuitenkin tehtävänä kaikkien mielestä tärkeä.

Huolehtia lapsesta... Ainakin pitää kans olla tossa neuvolassa mukana (Isä 2)

Kai se on sitä et kasvattaa lapsen... Käydä töissä ja pitää lapsesta huolta ja auttaa äitiä siinä lapsen hoidossa (Isä 1)

Vastuuta. Hyvä isä on vastuullinen. Tärkein ominaisuus on leikkiä lapsen kanssa ja olla läsnä isänä ja miehenä. (Isä 3)

Kaksi haastateltavista oli tullut isäksi selvästi kolmatta nuorempana. He kokivat myös olevansa sopivan ikäisiä tulemaan isäksi. Väestöliiton Perhebarometri 2005 –tutkimuksen mukaan lähes kaikki 20-25 –vuotiaat vanhemmiksi tulleet olivat omasta mielestään sopivan ikäisiä ensimmäistä kertaa tullessaan isäksi/äidiksi (Paajanen, 2005, 47.)

Huttunen (2001, 42) puolestaan pohtii, voiko mies keskittyä isyyteen ja isänä olemiseen – ja siihen kehittymiseen – jos miehen oma aikuisuus on vielä hakusalla.

Isänä olemisen haastavuus kävi haastatteluissa ilmi lähinnä vain yhden haastateltavan kohdalla. Hän esitti ajatuksen, joka varmasti useimmilla vanhemmaksi ryhtyvillä käy mielessä:

Mietityttää, miten pystyn antamaan lapselle tasapainoisen elämän (Isä 3)

6.2 Parisuhteen muutos

Haastatteluissa selvittäessä, miten parisuhde on muuttunut lapsen tulon myötä, isät olivat pääosin tyytyväisiä tilanteeseensa. Kun lapsi syntyy parisuhteeseen, tulee tästä ns. kolmas pyörä vanhempien väliseen suhteeseen tuoden mukanaan uusia asioita. Äidin ja lapsen symbioottinen suhde syrjäyttää kaiken muun, mukaanlukien vanhempien parisuhteen. (Jallinoja, 2000, 106-108)

No on se jotenki [muuttunut]... No tää nyt on enemmän lapsen kanssa ku mun kanssa. Saan aika vähän huomioo. ... No alussa se tuntu vähän oudolta, mut kyl siihen nyt on tottunu. (Isä 1)

No ei mun mielestä. Aika samanlaisena toi on pysyny. (Isä 2)

Ei ole muuttunut. Se on vakiintunut. (Isä 3)

Huttusen (2001, 39) mukaan nykyään moni isä odottaa puolisoltaan, että tämä ottaisi lapsen ohella myös hänet huomioon niin isänä kuin omana kumppaninaan. Kaksi haastateltavista isistä koki myös jonkunasteista mustasukkaisuutta vauvasta kumppaniaan kohtaan:

Joo, siinä alussa huomaa [olevansa mustasukkainen], mut se meni ohi (Isä 1)

Aluks ehkä pikkasen, mut eipä siinä nyt mitään (Isä 2)

6.3 Isänä ensikodilla

Ensi- ja turvakodin asiakkaaksi tullaan joko itse ottamalla yhteyttä tai jonkin muun tahon lähettämänä, kuten neuvolan, sosiaalitoimen tai äitiyspoliklinikan (Lahden ensi- ja turvakoti). Ensikodin asiakkuuteen siirtyminen ei haastateltaville isille ollut mieluisaa.

Pakko meidän tänne oli tulla. (Isä 3)

Annettiin kaks vaihtoehtoo. Joko tänne tai sit lapsi huostaan ... Mieluummin tietysti kotona sitä olis mut ku oli vaan kaks vaihtoehtoo. (Isä 1)

Haastateltavat kokivat, ettei heitä oltu informoitu tarpeeksi ensikodin toiminnasta ja siitä, miksi lapsi sinne joutui.

Ei [oltu kerrottu] mitään. [Kumppani] sano, ettei myöskään hänelle juuri mitään. Hänelle oli yllätys kuulla, että hän menettäisi lapsensa jos hän lopettaisi ensikotijakson kesken! (Isä 3)

Mut kukaan ei kertonu miks me sinne joudutaan. (Isä 2)

Kahden haastateltavan isän mielestä ei Ensi- ja turvakodille ollut minkäänlaista tarvetta. Yhden isän mielestä avulle kyllä oli käyttöä.

No ei mun mielestä [ollut tarvetta], Oltais me pärjätty ja oli meil nii hyvä tukiverkosto kuitenkin. Muillahan ei oo niin hyvää mut meil opli kuitenkin. (Isä 1)

Joo ... Ku ei tarttenu ite tehä ruokaa. (Isä 2)

6.3.1 Ensivaikutelma ensikodista

Ensivaikutelma Ensi- ja turvakodin tilossa olemisesta sinne asettumisen jälkeen sai keskenään erilaisia näkemyksiä haastateltavilta isiltä:

Ei sinne ois halunnut jäädä ... Mieluummin tietysti kotona sitä olis (Isä 1)

Ihan kivalta vaikuttu (Isä 2)

Keskitysleiri. Joka kerta kun lähti johonkin, piti ilmoittaa, ei ollut vapautta. Koskien kaikkia (Isä 3)

6.3.2 Arki ensikodilla

Ensikodilla opetellaan aivan tavallista arkea ja pärjäämistä vauvan kanssa. Tarvittaessa apua saadaan ns, ”kädestä pitäen”. Kun arki ja päivärytmi koostuu selkeistä rakenteista, kuten säännöllisestä ruokailusta ja aikatauluista, se luo turvallisuuden tunnetta koko perheelle. Ensikodin ensisijainen työtapana on toiminnallista, tekemistä ja oppimista yhdessä. (Ensi- ja turvakotien liitto)

Haastateltavat isät viettivätkin aikaa vauvan kanssa jakaen vanhemman työtehtäviä kumppaninsa kanssa.

No syötiin. leikittiin ja juteltiin toisillemme... Sillai se yleensä meni ja sit mä nukutin sen melkeen aina ... Öisin aluks herättiin vuorotellen ku se nukku ja sitten ku se alko vaan kerran heräilee, niin sit vaan [äiti] pelkästään. Mä kattelin sit sitä aika hurjasti päivisin ku [äiti] nukku päiväunii. (Isä 1)

Syötin, vaihdoin vaippoja, kylvetin ja nukutin. Leikittiin kanssa paljon (Isä 3)

Jari Sinkkonen kertookin, että isät ovat usein hyviä leikkijöitä. Isän ja äidin leikkimistyylit ovat erilaisia ja täydentävät toisiaan. Äideille tyypillinen leikki on pehmeämmät otteet ja rauhallisempi vuorovaikutustyyli kun isien leikkimistyyli on voimakasta stimulointia, kuten vauvan lennättäminen ja hypittäminen. (Sinkkonen, 2003, 26)

Halusin myös selvittää, miten haastateltavat isät kokivat isänä olemisen ensikodin arjessa. Ensikoti on lastensuojelualan laitos - vaikkakin kodinomainen - ja henkilökunta on paikalla ympäri vuorokauden. Kodinomainen ensikoti on siten, että se on kuin suuri omakotitalo tavallisen asutuksen keskellä ja ns. steriili sairaalatyö on jätetty pois. Onko tällaisissa olosuhteissa mahdollista toimia vanhempana ja isänä normaalisti, vai onko vanhemmuus suorittamista?

Ihan normaalisti mä olin... Emmä edes kiinnittänyt huomiota et tuleeks hoitajat kattoo vai ei (Isä 1)

Tuntu kyl aika kyttyäykseltä. Ei oltais ees saatu lähtee ulos... Ei ne [työntekijät] oikeestaan vaikuttanu yhtään mut kylhän sitä koitti näyttää hyvältä ku ne oli vieres (Isä 2)

Tuntu kuin olis ollut valvovan silmän alla. Ei voinu todellakaan olla kuin vaikka kotona. Kyllähän se sellaista suoritusta oli että koitti skarpata ku ne [henkilökunta] oli vieressä. (Isä 3)

Ensikoti sai myös kritiikkiä yhdeltä haastateltavalta isältä lapsen näkökulmasta.

Laitostumisen vaara oli ilmeinen ja se sai [lapsen] hämilleen. Hyppäämistä paikasta toiseen lyhyellä aikavälillä ja sai [lapsen] hämmentyneeksi kuin ei saanut kokemusta varmasta kodista. Ei se ollut ainakaan lapsen etu, josta kyllä kokouksissa puhuttiinkin ... (Isä 3)

Miettisivät itse miltä se tuntuu äidistä ja lapsesta ennenkun laativat sellasia sääntöjä ja sellaista hässäkkää perheelle ja äidille joka haluaa vain olla rauhassa lapsensa kanssa ja tutustua tähän omaan rauhalliseen tahtiinsa (Isä 3)

6.3.3 Isänä naisyhteisössä

Ensi- ja turvakoti on, kuten useat muutkin sosiaali- ja terveystalot, naisvaltainen työpaikka. Valtaosa ensi- ja turvakodin asiakkaista on naisia ja lapsia. Näin ollen miehenä oleminen tämänkaltaisessa yhteisössä voi olla haastavaa. Kaksi haastateltavista isistä koki, että heille olisi ollut hyväksi muiden miesten läsnäolo ensi- ja turvakodilla. Jussityöntekijäkin kun kävi talossa vain kerran viikossa taikka erikseen kutsuttuna paikalle. Kolmas isistä otti naisyhteisön huumorin kannalta.

Ois kait ollu helpompi jutella jonkun miehen kanssa ...Luulen et ne [naistyöntekijät] ei oikein ymmärrä miehiä. Ku ehkä naiset vaan puhuu sillai pikasesti ja suuttuu aika helposti... Että ku miehet pystyy puhumaan sillee rauhallisesti. (Isä 1)

Vähän outoo oli olla ku kaikki muut oli naisia, Ois voinu joku toinenki olla ... Ja on se must paljon helpompi jutella miesten kans. Tuntuu et ne [naiset] ei ymmärrä (Isä 2)

No en minä naisjoukossa itseäni yksinäiseksi tunne (Isä 3)

Mutta Isä 3 kuitenkin jatkoi

Eivät voi [työntekijät] ymmärtää. He eivät ajattele kuin työtään. Tuskin ajattelevat ketään ihmisenä (Isä 3)

Huomattavaa on, että tämä kolmas isä ei asunut itse ensikodilla, vaan kävi siellä vierailuilla oman työnsä puitteissa.

6.4 Tuen saaminen isänä olemiseen

Ensi- ja turvakodilla henkilökunta pyrkii tukemaan asiakkaidensa vanhemmuutta ja pyrkivät lapsen näkökulmasta parhaisiin mahdollisiin ratkaisuihin. Lapsen etuun velvoittaa lastensuojelulain neljäs pykälä: lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu (Lastensuojelulaki). Monasti

ensikotiperheet myös tukevat toinen toistaan "samassa veneessä" olemisella vertaistuen kautta.

Monesti vanhemmaksi tuleva saa tukea omalta perheeltään ja vanhemmiltaan sekä mahdollisilta ystävilta ja kavereilta, joilla on myös lapsia. Joskus ystäviä ei vain ole tai sitten ensikodin asiakkaana oleminen koetaan häpeäksi, jolloin asiasta ei tiedä moni.

Ne [vanhemmat] oli ihan hyvällä mielellä et päästiin tänne [ensikotiin]. Ja eno. Muut ei tienny. Emmä kellekään kertonu. (Isä 2)

Kavereita ei oo (Isä 1)

Häpeänä mä sen koin (Isä 3)

6.4.1 Tuki ensi- ja turvakodilta

Haastateltavat isät eivät mielestään tarvitseet minkäänlaista tukea ensikodilta omaan isyyteensä taikka vanhemmuuteensa:

Ei mun mielestä mitenkään. (Isä 1)

En [saanut apua/tukea] ensikodilta minkäänlaista. Olisimme kaivanneet ennen ensikotijaksoa apua siinä että miten sinne menon voi välttää (Isä 3)

Kaikille haastateltaville isille tarjottiin myös ensi- ja turvakoti ry:n ylläpitämää Jussityötä. Jussityön miestyöntekijän kanssa isät tapasivat kahdestaan yhdestä pariin kertaan.

Sain keskusteltua mutta siitä ei ollut apua. Olihan se kiva keskustella joskus muidenkin kanssa kuin muijien. (Isä 3)

Joo... Pari kertaa me sen kaa ollaan puhuttu .. Ihan hyvältä tuntu sen kans puhuu. Emmä enempää sen kans tarttenut.

*Saatiin me kaikki puhuttuu et ei siin ois ollu enempää mitään.
(Isä 1)*

Selvitin isiltä myös, minkälaista apua he sitten olisivat ensikodilta halunneet, tai mitä jäivät kaipaamaan:

En kaipaa sieltä mitään (Isä 3)

No en mä ois tarttenu missään apua (Isä 1)

En mitään (Isä 2)

6.4.2 Isien muualta saama tuki

Isiltä halusin myös selvittää, saivatko tai tarvitsivatko he tukea jostain muualta, kuten perheeltä, lähipiiriltä, kavereilta tai ystäviltä:

Emmä oikein muualta ois tukea tarttenu. Mietin asioita itekseni, et miten tää homma vois toimii. Isä neuvo välillä. On mulla paljon kavereita, mut emmä niille kertonu. Ne ois vaan alkanu kyselee enemmän. (Isä 2)

En tarttenu mitään. (Isä 1)

Työpaikallani oli parhaat tukijat. Ne auttoivat mua tosi paljon. Juteltiin paljon asioista ja nekin oli ensikodilla olemista vastaan (Isä 3)

Haastateltavista isistä kaksi ei kokenut tarvitsevansa tukea muualtakaan juuri ollenkaan. Nämä kaksi eivät olleet kertoneet kuin lähimmille sukulaisilleen ensikodilla olemisesta. Toisaalta he myös kertoivat, että heillä ei ole läheisiä ystäviä tai edes kavereita ollenkaan.

No sukulaiset tietää, mut ei o kavereita (Isä 1)

6.5 Tulevaisuus

Kahden haastateltavan isän ensikotijakso loppui siten, että heidän lapset otettiin huostaan. Kolmas isä siirtyi kotiin yhdessä lapsen ja tämän äidin kanssa. Tulevaisuuden näkymät ja toiveet ensiksi mainituilla olivat selkeät.

Haluisin, et saatais lapsi takas (Isä 1)

No tietty mä haluun et me saadaan se takas. Mennään sen kans kalastamaan sit ku se on vähän vanhempi (Isä 2)

[Tehdään] kaikkea mahdollista kivaa, harrastavaa ja opetan sen ettei ensikotiin kannata mennä sotkeutumaan missään muodossa (Isä 3)

Kysyttäessä isiltä, miten he itse kokivat ensikotijakson menneen, he omasta mielestään olivat pärjänneet.

Mun mielestä meillä meni hyvin... (Isä 1)

Mun mielestä ihan hyvin (Isä 2)

Haastateltavilta isiltä kysyin myös, kokivatko he ensikodilla olemisesta olleen enemmän haittaa vai hyötyä heille. Isät kokivat ensikotijakson negatiivisempana kokemuksena.

Emmä oikein tiä. Vähän molempia. Vähäks aikaa ois kuitenkin voinu jäädä vielä. Vähän haikee ku joutu lähtemään (Isä 2)

No haittaa mun mielest.. Ku mun mielest ihan sama oisko ollu kotona vai missä ku ei täältä siltä apuu kuiteskaan saa... Oli se [ensikodilta poislähtö] ekana vaikeeta (Isä 1)

Entä olisiko isä 1 halunnut jäädä ensikodille?

Oisin ja en... Kyl se välillä tekee vähän hyvääkin päästä välil pois (Isä 1)

Enemmänkin ensikotijaksosta oli haittaa. Lottovoitolta se tuntu kun sieltä pois päästiin. Viranomaisiin mennyt luottamus isänä. (Isä 3)

7. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää miten isät kokivat oman isyytensä, sen haasteet ja isyyteensä saaman tuen niin ensikodilta kuin muilta tahoilta.

7.1 Isänä olemisen haastavuus ja ensikodin asiakkaana oleminen

Isänä olo oli tärkeää tutkimukseni isille. Isä on myös tärkeä lapselle, asui tämä lapsen kanssa tai ei. Samoin isyyden - varsinkin biologisen isyyden - merkitys isälle on tärkeää. Huttunen (2001, 59) mainitseekin, että vaikka mies ei koskaan tapaisi lastaan, on hänen identiteetilleen tai elämän päämäärille tärkeää tietoisuus siitä, että hänen geeninsä jatkavat elämää.

Kaikki kolme isää olivat onnellisia saamastaan lapsesta ja kokivat olevansa itse valmiita isäksi ja vanhemmaksi. Kaikki haastateltavat isät yhtyivät mielipiteeseen, että isän tärkein tehtävä on olla isänä lapselle, huolehtia tästä ja auttaa lapsen äitiä arjessa selviämisessä. Parisuhde ei haastateltavien isien mielestä ollut kokenut suuria muutoksia. Parisuhteen koettiin pysyneen samankaltaisena tai jopa vakiintuneempuna. Kaksi isistä tosin huomasi itsessään hieman mustasukkaisuutta lastaan kohtaan, sillä lapsen vanhempien yhteinen aika oli vähentynyt.

Ensikodin asiakkuutta isät eivät niin paljoa arvostaneet. He olisivat kaivanneet enemmän tietoa ensikodin toiminnasta eivätkä ylipäättään olisi mielestään tarvinneet ensikodin apua ja tukea. Yksi isistä toi esille sen, että oli helpompaa, kun ei itse tarvinnut tehdä ruokaa. Näin ollen ensikodin asiakkuus helpotti arjesta selviämistä ja jopa antaa vääränlaisen kuvan arjesta vauvan kanssa. Harvoin tuoreilla vanhemmilla on kotonaan apuna esimerkiksi keittäjää taikka siivojaa.

Ensikodilla isät koettivat olla tavallisesti lapsensa kanssa, kuin kotonaan, vaikka tämä oli heidän mielestään vaikeaa laitospäiväolosuhteissa. Kaksi isää kolmesta koki olevansa valvovan silmän alla, jolloin he kokivat isyydestä ja vanhemmuudesta tulleen suorittamista henkilökunnan ollessa läsnä.

7.2 Isien kokemukset isyyteensä saamastaan tuesta

Haastateltavat isät kokivat, etteivät he saaneet tarvitsemaansa tukea ensikodilta. Kuitenkaan he eivät osanneet kertoa, minkälaista tukea olisivat ensikodilta kaivanneet. Isät vaikuttivat siltä, että he olisivat viihtyneet ensikodilla paremmin, mikäli talossa olisi ollut muita miehiä ja isiä, joiden kanssa voisi vaihtaa kokemuksia. Isät myös kokivat naistyöyhteisössä isänä olemisen haastavana. Heidän mielestään olisi ollut helpompaa isänä ja miehenä puhua miestyöntekijälle. Isät kokivat yksimielisesti, että naistyöntekijä ei voi ymmärtää miestä. Jussityöntekijän kanssa keskustelut olivat haastateltavien isien mielestä hyviä, mutteivät mielestään jääneet kaipaamaan lisää keskustelua.

Kahdella haastateltavista isillä ei ollut kavereita eikä ystäviä, tai ainakaan he eivät olleet kertoneet näille ensikodilla olosta, joten he olivat aika yksin oman isyytensä kanssa. Kavereille ei tahdottu kertoa ensikodilla olosta, sillä se koettiin häpeänä. Yksi isistä oli työssäkäyvä ja hän oli kavereilleen ja työkavereille asiasta kertonut ja sai näiltä tukea jaksamiseensa. Tämä isä kävi ensikodilla yhdestä kahteen kertaan viikossa.

Merkittävää tutkimukseni kannalta on se, että työssäkäyvä isä, jolla oli kavereiden tuki ja vietti vähemmän aikaa ensikodilla, pääsi lapsen ja tämän äidin kanssa kotiinsa ensikotijakson jälkeen. Kahden muun isän, jotka asuivat ensikodilla ja joilla ei ollut kavereiden tukea taustalla, lapset huostaanotettiin ensikotijakson jälkeen. Isä, jonka lasta ei otettu huostaan, myös kritisoi ensikodin toimintaa eniten.

Mielenkiintoista tutkimukseni kannalta on myös se, että isät, joiden lapset huostaanotettiin ensikotijakson jälkeen, kokivat ensikotijakson menneen hyvin. Toinen näistä isistä olisi vielä tahtonut jäädä joksikin aikaa ensikodille ja toinen ei ollut varma. Tästä voi päätellä, että nämä isät kaikesta huolimatta kokivat ensikodista olleen edes jossain määrin apua.

8. TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS, ARVIOINTI JA EETTISYYS

Olellaisin osa-alue luotettavuuden kannalta tutkimuksessa on tutkimusraportti ja tutkimusprosessista kertominen raportissa lisää tämän uskottavuutta. (Kiviniemi 2007, 82–83.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija on ensisijainen tutkimusväline ja luotettavuuden kriteeri. Kun tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan, tulee arvioida koko tutkimusprosessia. (Eskola & Suoranta 2000, 210.)

8.1 Tutkimuksen luotettavuus

Validiteetillä ja reliabiliteetillä usein arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta. Validiteetillä tarkoitetaan sitä, että tutkimusmenetelmän avulla ollaan tutkittu

sitä, mitä oli tarkoitus tutkia. Reliabiliteetillä taas tarkoitetaan tutkimuksen toistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 133.)

Tutkimusraportissa olen kuvannut tutkimusprosessia tarkasti. Näin tutkimuksen lukija voi itse arvioida päättelyni ja tulosten etenemistä. Tutkimukseni analyysia voidaan pitää luotettavana, sillä kävin aineiston kokonaisuudessaan läpi sanasta sanaan. Lauseet poimin haastattelusta tarkkaan ja tämän jälkeen pelkistin jokaisen lauseen litteroidusta tekstistä.

Eskolan ja Suorannan (2000, 209) mukaan kvalitatiivisen tutkimuksen erikoispiirre on se, että tutkijan tulee jatkuvasti pohtia tekemiään ratkaisuja ja ottaa samanaikaisesti kantaa sekä analyysin kattavuuteen että työn luotettavuuteen. Hirsjärvi ym. (2005, 217) toteavat, että laadullisessa tutkimuksessa tutkijat pohtivat, kuinka he saavat kerrottua lukijoille tarkkaan mitä he ovat tehneet tutkimuksessaan ja miten ovat päätyneet saatuihin tuloksiin. Se lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimukseni on toistettavissa, mutta tulokset riippuvat täysin tutkimuksen kohderyhmän elämäntilanteista ja -kokemuksista. Itse uskon vahvasti siihen, että tutkimustulokset voivat olla huomattavan erilaisia riippuen kohderyhmän haastatteluaajasta. Tutkimukseni kohderyhmäläiset olivat haastattelujen aikaan aivan ensikotijaksonsa loppusuoralla ja päätös heidän lasten jatkopaikasta oli jo selvillä.

Tutkimukseni luotettavuutta osoittamaan kerron myös itse tutkimusprosessin arvioinnistani.

8.2 Tutkimuksen arviointi

Haastavaa opinnäytetyöprosessissani oli kohderyhmän tavoittaminen ja isien houkutteleva tutkimukseeni mukaan haastateltavaksi. Ollessani ensi- ja turvakodilla harjoittelussa ja töissä, isiä ei montaa ollut kuvioissa mukana. Näistä isistä koitin saada kohderyhmän, jonka minimikoko oli kolme isää. Pari isää kieltäytyi suoraan ja lopulta sain kolme isää yhteistyöhön. En osaa sanoa oliko

hyvä vai huono asia, että isät olivat tuttuja minulle. Toisaalta, voi olla että he avautuivat asioistaan helpommin, mutta toisaalta voi olla, että he kokivat minut henkilökunnaksi. Olin tosin kertonut, että heidän sanomansa asiat eivät kantaudu henkilökunnalle muuten kuin anonyymisti kirjallisen tutkimusraporttini kautta. Haastatteluja tehtäessä kaksi isistä oli jo saanut tietää, että heidän lapsensa sijoitetaan, joten siinä mielessä heille varmaan oli haastattelun antaminen helpompaa, kuin jos haastattelijana olisi ollut täysin heille tuntematon henkilö.

Yhden haastateltavista isistä haastattelin sähköpostin välityksellä, sillä itse olin juuri vaihtamassa paikkakuntaa ja haastateltava teki pitkiä työvuoroja. Tämä isä oli myös suorasanaisempi kirjallisissa vastauksissaan verrattuna henkilökohtaisesti haastateltuihin isiin. Olisi mielenkiintoista tietää, olisiko tämän isän vastaukset olleet erilaisia - tai varovaisempia - mikäli hänetkin olisin haastatellut henkilökohtaisesti. Toisaalta pohdin myös, olisiko henkilökohtaisten haastattelujen sijasta kahdelta isältä saanut erilaisia vastauksia kysymyksiin, mikäli kysymykset olisivat olleet kirjallisina.

Itse haastattelutilanteet hieman jännittivät, sillä aiemmin en ollut ollut haastattelijan roolissa. Tämä aiheutti jonkin verran epävarmuutta ja jännittyneisyyttä. Ilman olemassa ollutta teemahaastattelurunkoa varmaankin puolet käsiteltävistä asioista olisi unohunut.

Haastavaa isien kanssa tehtävästä työstä ja tutkimukseni haastatteluista teki se, että isät olivat suhteellisen vähäsanaisia, joka taas näkyi tutkimukseni tulos - osiossa. Käytin lähes kaiken saamani, niukan aineiston tulosten esittämisessä. Haastattelujen vastauksien niukkuuden syytä voi vain arvailla, mutta usein syytä, miksi isä asuu ensikodilla, ei tarvitse kauaa miettiä.

Aineistonkeruuta varten teemahaastattelu oli mielestäni ainoa vaihtoehto, koska vain siten pystyy huomioimaan isien omat kokemukset - niiden yksilöllisyyden sekä ainutlaatuisuuden. Oli hyvä, että olin suunnitellut aika tarkan teemahaastattelurunon, sillä haastattelut eivät olleet helppoja tehdä. Omissa haastatteluissani ei ainakaan ollut vaarana se, että haastattelut rönsyilisivät erilleen käsiteltävistä aiheista.

8.3 Tutkimuksen eettisyys

Hyvässä tutkimuksessa eettiset näkökulmat tulevat riittävästi ja oikein huomioon otetuksi (Hirsjärvi ym. 2005, 28). Tutkimuksissa ja analysoinnissa noudatin rehellisyyttä ja vilpittömyyttä, koska kävin aineiston tarkasti läpi ja tutkimuksessa toimin induktiivisesti eli aineistolähtöisesti. Tutkijalla on eettisiä velvoitteita tutkimuksen lukijoita ja yhteiskuntaa kohtaan. Tutkimuksen pitää tähdätä luotettaviin tuloksiin ja sen tulee välttää virheellisiä tulkintoja. Tutkimuksen tulee myös noudattaa tieteen sääntöjä. Tutkijalla on velvollisuuksia tietojen antajia sekä kohdehenkilöitä kohtaan. Tutkimuksen pitää myös perustua kohdehenkilöiden suostumukseen. Tutkijan tulee suojella kohdehenkilöiden etua. (Uusitalo, 2001, 31-34) Tässä tutkimuksessa kohderyhmä oli pieni, mutta isiä ja perheitä ei voi tutkimuksesta tunnistaa. Opinnäytetyössäni olen käyttänyt vain ensisijaisia lähteitä ja lähdeviittaukset olen merkinnyt asianmukaisesti.

9. POHDINTA

Tällä tutkimuksellani tavoittelen hyötyä ensikodilla olevien lasten isien kanssa työskenteleville sosiaalialan ammattilaisille. Ammatillinen hyöty tutkimuksestani ensi- ja turvakodille on mielestäni se, että henkilökunta saisi osoitusta siitä, kuinka yksin ensikodilla olevan lapsen isä voi isyytensä kanssa olla. Yksin asiansa kanssa olevalle tuki isyyteen ja vanhemmuuteen on todella merkittävää ja isät kaipaavat miestyöntekijää, sillä naistryöntekijöiden kanssa he eivät tunne välttämättä tullessa ymmärretyiksi. Henkilökunta ei tietenkään voi järjestää isille ystäviä taikka tukevaa verkostoa näiden ympärille.

Isyys tulee nähdä perheen voimavarana. Usein äitiyttä korostetaan niin paljon, että isän osa perheessä voi herkästi jäädä paitsioon. Isien kanssa olisi hyvä pitää säännöllisiä - miksei spontaanejakin - keskustelutuokioita ja kannustaa näitä toimimaan ja tekemään. Salonen ja Säävälä (2006, 164) ovat sitä mieltä, että isää tulee opastaa lyhyesti ja ytimekkäästi. Usein kuulee puhuttavan suomalaisten miesten itsetunto-ongelmista ja alemmuuskomplekseista, joten liikaa ei voi kannustaa ja kehua. Toisaalta, mikäli isän toiminnassa on moitittavaa, on asiasta myös sanottava suoraan, kiertelemättä.

Ensikodilla olevien asiakkaiden vanhemmuutta ja isien isyyttä tulee tukea koko ensikotijakson ajan. Varsinkin tilanteissa, jossa vanhempi kokee menettäneensä vanhemmuutensa, on työntekijöiden tarjoama keskusteluapu ensiarvoisen tärkeää. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi lapsen huostaanottopäätöksestä kertomisen jälkeen. Isille yksin tulisi tarjota keskusteluapua, ilman että äiti on läsnä, ja työntekijän olisi hyvä olla mies, kuten Oulun ensi- ja turvakodin kokemukset osoittavat. Ensi- ja turvakodin henkilökuntatilannetta en tällä hetkellä tunne, mutta itse siellä sijaisena työskennellessäni, olin ensimmäinen henkilökuntaan kuuluva mies useaan vuoteen.

Mitä ensikodin arkeen tulee, itse olen omien kokemusteni mukaan sitä mieltä, että ensikotiperheiden tulisi itse laittaa ruokaa ainakin kerran päivässä, opastettuna tai ilman. Keittäjän ja siivojan kuuluminen henkilökuntaan on hieno asia, mutta voi tehdä helposti karhunpalveluksen ensikotiperheille. Kun asiakkaille tulee kotilomat ajankohtaisiksi, voi todellinen arki yllättää. Puhumattakaan ensikotijakson päättymisestä ja kotiinlähdestä piene perheenjäsenen kanssa.

Tutkimukseni isät kokivat vanhemmuutensa ja isyytensä olevan suorittamista kun henkilökunta on läsnä. Herkästi tämä voi johtaa siihen, että vanhemmat eristäytyvät omaan huoneeseensa lapsen kanssa aikoina, jolloin ei ole yhteistä tekemistä kuten ruokailu tms. Lastensuojelun ja lapsen edun kannalta tämänkaltainen tilanne voi olla hankala, koska suljetun oven takaa työntekijä ei näe sitä "aitoa" vanhemmuutta.

Lapsen syntymästä alkaen ensikodille siirtymiseen ja siellä jakson loppumisen aikana isä voi myös käydä läpi parikin Huttusen (2001 82-93) esittämän isätyyppiä. Näitä ovat:

- Aktiivinen ja sitoutuva isä, joka on osallistuva ja hoitava, perheen pää.
- Aktiivinen ja heikosti sitoutunut isä, joka on leikkivä, äitiä auttava "rutiini-isä".
- Passiivinen ja sitoutunut isä, joka on kiireinen, ahdistunut, kaipaava.
- Passiivinen ja heikosti sitoutunut isä, joka on kypsymätön, poissaoleva, väistyvä.

Useimmiten ensikodilla oleminen tarkoittaa sosiaalitoimen asiakkuutta ja tarvetta vanhemmuuden tukemiseen. Näin ollen ensikodilla olevien lasten isät yleensä kuuluvat kolmeen viimeiseen isätyyppiin. Pääpiirteittäin isätyypit ovat mielestäni laajennettavissa myös äitiyteen.

Kaipaavalla isällä Huttunen (2001, 89) tarkoittaa isää, joka tahtoo jakaa arjen lapsen kanssa, mutta siihen ei ole käytännössä mahdollisuuksia. Oli syyt sitten henkisiä, fyysisiä tai taloudellisia. Kuitenkin äidin auttaminen ja rutiini-isyys näkyy ensikodin arjessa isän velvollisuudentuntona hoitaa ja auttaa. Poissaoleva isä tarkoittaa puolestaan henkistä tai fyysistä poissaoloa, joka voi johtaa väistyvään isään, eli omasta isyydestä ja vanhemmuudesta aletaan luopua. (Huttunen, 2001, 92)

Ihanteellisessa tapauksessa isä siirtyy saamansa tuen avulla passiivisesta ja heikosti sitoutuneesta isästä sitoutuneempaan ja aktiivisempaan suuntaan, mutta päinvastaisessa tapauksessa tukeminen on vieläkin tärkeämpää, jotta tilanne saadaan muutettua. Salonen ja Säävälä (2006, 158) kertovat, että tutkimusten mukaan isän osallistumisen lapsen hoitoon vähentyessä, väkivalta lisääntyy

samassa suhteessa. Isän tukeminen toisin sanoen ennaltaehkäisee miehen väkivaltaista käytöstä.

Sekä isän että äidin tukeminen on myös siinä mielessä tärkeää, että jos toinen vanhemmista on passiivisempi ja heikommin sitoutunut kuin toinen, voi tämä herkästi ajaa toisen samoille raiteille. Mikäli toisen vanhemman tukeminen parempaan suuntaan onnistuu, voi tämä vaikuttaa positiivisesti myös heikomman vanhemmuuden omaavaan vanhempaan.

Miehillä on myös tarve puhua omasta isyydestään. Huttusen (2001, 210) mukaan vakavasti ja vastuullisesti omaan isyyteensä suhtautuva mies on yksin ja yksinäinen. Esimerkiksi Lahden ensi- ja turvakoti ry:hyn kuuluu Lahden Perhetupa, jossa voi kokoontua myös isäryhmiä keskustelemaan isyydestään, joko työntekijän kanssa tai ilman. (Lahden Kaupunki.)

Tutkimukseni jälkeen aloin pohtimaan, minkälaisia jatkotutkimuksia omasta aiheestani voisi vielä tehdä. Haastateltavat isät kokivat ensikotijakson enemmän negatiivisena kuin positiivisena kokemuksena. Samoilta isiltä olisi mielenkiintoista tehdä tietyn ajan jälkeen uusi kysely ensikotijakson positiivisista ja negatiivisista kokemuksista. Voi hyvinkin olla, kun pitkä ensikotijakso on juuri päättynyt tai päättymässä, tunteet ovat isillä niin pinnassa, että positiivisia kokemuksia ei juurikaan löydy. Ns. "pölyn laskettua" isät voisivat kuitenkin löytää kokemuksistaan enemmän niitä asioita, mistä olikin hyötyä heidän omalle isyydelleen ja vanhemmuudelleen.

Mielenkiintoista olisi tutkia myös ensikodilla olevien lasten isiä siinä mielessä, kuinka paljon ystävien ja kavereiden olemassa olo ja tuki vaikuttavat ensikotijakson sujuvuuteen ja lapsen sijoittumiseen ensikotijakson päätyttyä.

Kokonaisuutena oma tutkimukseni on suhteellisen pieni, kattaen ainoastaan kolme isää. Jotta tuloksista voisi vetää enemmän johtopäätöksiä, olisi kohderyhmän oltava isompi.

Opinnäytetyöprosessini on ollut pitkä ja haastava, mutta myös antoisa kokemus. Tutkimukseni jatkoi hiljaiseloa aika kauan, johtuen lähinnä työpaikastani, sen aiheuttamasta kiireestä, sekä työn ja tutkimukseni teon yhdistämisestä. Kesän 2009 aikana aloin taas jatkamaan tutkimukseni tekoa. Vuoden 2009 loputtua lopetin myös työsuhteeni, jotta pystyisin täyspainotteisesti panostamaan tutkimukseni loppuun saamiseen. Tutkimukseni tekoa vaikeutti myös se, että asun toisella paikkakunnalla, joten henkilökohtaisen opinnäytetyön ohjauksen saaminen oli vaikeampaa, mutta sähköpostin välityksellä tämä kuitenkin toimi ihan hyvin.

Nyt, tutkimukseni loppupuolella olen sitä mieltä, että olisin voinut tutkimukseni tehdä toisin. Välttämättä yksin tutkimuksen tekeminen ei ollut paras mahdollinen idea, mutta toisaalta yksin tekeminen on kasvattanut minua. Kaksin, tai isommassa ryhmässä tutkimuksen tekemisessä on puolensa, sillä näkökantoja tulee silloin useampia. Yksin tehdessä voi sokeasti uskoa siihen mitä itse näkee kyseenalaistamatta asiaa. Ymmärrän nyt miten työläs prosessi tutkimusraportin kirjoittaminen on, jotta siitä saa aikaan järkevän ja selkeän kokonaisuuden.

LÄHTEET

- Brummer, M. 2002. Lasten elämästä – psykoanalyttisiä näkökohtia. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon – Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 3. painos. Tampere: Vastapaino.
- Helminen, M., Iso-Heiniemi, M. 1999. Vanhemmuuden roolikartta – käyttäjän opas. Helsinki: Kuntaliiton painatuskeskus.
- Hellsten, T. 1999. Vanhemmuus – vastuullista vallankäyttöä. Juva: WSOY.
- Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hokkanen, T., 2002. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus – Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Huttunen, J. 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Juva: WS Bookwell Oy.
- Huttunen, J., Hämäläinen, J. 1993. Vanhempien kasvattajaominaisuuksista ja isätyypeistä. Teoksessa Ojala, M. (toim.) 1993. Suomalaista varhaiskasvatustutkimusta. Mikkeli: Länsi-Savo oy.
- Ilomäki, A. 1996. Lahden Ensi- ja turvakotiyhdistyksen historiikki 1946-1996. Lahti: Lahden ensi- ja turvakoti ry.
- Isyyslaki 700/1975. Annettu Helsingissä 5.9.1975.
- Jallinoja, R. 2000. Perheen aika. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.

Keinänen, E., Säävälä, H. Väestöliitto (toim.) 1998. Asiaa nuorelle miehelle.

Oulun Ensi- ja turvakoti RY. 2006. Mies varikolle – Apua lähiduhdeväkivaltaan. Oulu: Kalevaprint Oy.

Paajanen, P. 2005. Perhebarometri 2005. Eri teitä vanhemmuuteen. Helsinki: Vammalan kirjapaino oy.

Pulkkinen, L. 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Keuruu: PS-kustannus.

Pösö, T. 2006. Monenlaista vanhemmuutta. Teoksessa Hermanson, E. & Martsola, R. Aikuinen vanhemmuus – katoavan kasvatuksen jäljillä. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Rautiainen, M. 2001. Johdanto. Teoksessa Rautiainen, M. (toim.) Vanhemmuuden roolikartta – syvennä ja sovela. Helsinki: Hakapaino oy.

Schmitt, F. 2003. Riittävän hyvä vanhemmuus. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.) Pesästä lentoon – Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle.

Sevón, E., Huttunen, J. 2002. Teoksessa Rönkä, A. & Kinnunen, U. (toim.) Perhe ja vanhemmuus – Suomalainen perhe-elämä ja sen tukeminen. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Sinkkonen, J. 2003. Leikkiä vakavilla asioilla. Vantaa: Dark oy.

Säävälä, H., Pohjoivirta, R., Keinänen, E., Salonen, S. (toim.) 2006. Mies varikolle – Apua lähisuhdeväkivaltaan. Oulu: Kalevaprint

Säävälä, H., Keinänen, E., Vainio, J. 2001. [verkkojulkaisu]. Isä neuvolassa [viitattu 25.3.2008]. Saatavissa: <http://www.oulunensijaturvakoti.fi/ensikoti/isyys.htm>.

Säävälä, H., Keinänen, E., Vainio, J. 2002. Perhe-elämän manuaali. Teoksessa Säävälä, H., Keinänen, E., Vainio, J., Suomi, A., Hermanson, E., Sihvola, S. (toim.) 2002. Isän kirja. Hakapaino Oy.

Tamminen, T. 2001. Isyys inhimillisenä perusoikeutena. Teoksessa Mannerheimin lastensuojeluliitto. (toim) Löytöretki isyyteen . Kauhava: Kauhavan kirjapaino.

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Törrönen, H. 1998. Ehjänä perille – Kokemuksia lastensuojelun vauvatyön kehittamisestä. Helsinki: Nykypaino Oy.

Uusitalo, H. 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma: Johdatus tutkielman maailmaan. Juva: WSOY.

Vuori, J. 2004. Isyyden mallit ja isien valinnat. Teoksessa Aalto, I. & Kolehmainen. J. (toim.) Isäkirja. Otavan Kirjapaino Oy: Keuruu.

Ensi- ja turvakotienliitto. 2008. [verkkojulkaisu]. Ensikodit [viitattu 8.4.2008].
Saatavissa: <http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/ensikodit/>

Isyys.net. 2007. [verkkojulkaisu]. Perhevapaaudistus [viitattu 17.3.2008].
Saatavissa: <http://www.isyys.net/articles/290/>.

Lastensuojelulaki. 2010. [verkkojulkaisu]. Lastensuojelun keskeiset periaatteet [viitattu 3.3.2010]. Saatavissa:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lahden Kaupunki. 2010. [verkkojulkaisu]. Lahden kaupunki - Perhetupa. [viitattu 3.3.2010]. Saatavissa:

<http://www.lahti.fi/www/cms.nsf/pages/20708A10E27A3D77C225740B0047D8F0>

Oulun ensi- ja turvakoti. 2008. [verkkajulkaisu]. Miehelle [viitattu 8.4.2008].
Saatavissa: <http://www.oulunensijaturvakoti.fi/muuta/miehelle.htm>.
Isyysneuvola [viitattu 8.4.2008]. Saatavissa:
<http://www.oulunensijaturvakoti.fi/ensikoti/isyysneuvola.htm>

Lahden ensi- ja turvakoti. 2008. [verkkajulkaisu]. Vauvaperhetyö [viitattu 8.4.2008].
Saatavissa:
<http://www.lahdenensijaturvakoti.fi/vauvaperhe.php>

LIITTEET

Liite 1 Tutkimuslupahakemus

Liite 2 Teemahaastattelurunko

Hei!

Olen sosionomiopiskelija Lahden ammattikorkeakoulusta ja haen tutkimuslupaa opinnäytetyötäni varten. Virallinen valmistumisaikani on toukokuussa 2008, mutta todennäköisesti valmistuminen venyy hiukan. Olen tehnyt Lahden ensi- ja turvakodilla kaksi 10 –viikkoista työharjoittelua sekä sijaisuuksia. Toisen harjoittelun aikana olin myös Jussityössä tutustumassa.

Opinnäytetyöni päätutkimustehtävä on Lahden ensi- ja turvakodilla olevien/olleiden lasten isien ajatuksia ja kokemuksia isyydestä sekä heidän siihen saamastaan tuesta.

Tutkimuksen aion tehdä haastattelemalla 3-4 Lahden ensikodilla olleita isiä.

Asioita joita haluan selvittää haastateltavilta ovat:

- Mitä haasteita isäksi tulo asettaa
- Minkälainen on hyvä isä
- Kokemuksia nuorena isäksi tulemisesta
- Isän roolit perheessä ja parisuhteessa
- Miten parisuhde on muuttunut lapsen tulon myötä
- Millaista omaa isyyttä ja vanhemmuutta tukevaa tukea saanut Letk:lta
- Miten on tuettu
- Mitä tukea kaipaa
- Ajatuksia tuen saamisesta naistyöyhteisössä

Kohderyhmän rajaus:

- Ensikotipuolen lasten isät (usein ensimmäinen lapsi nuorella iällä)
- ETK:lla viimeisen vuoden aikana olleita isiä
- Isiä, joiden lasta ei ole sijoitettu

Tutkimuksestani olisi varmasti hyötyä ensi- ja turvakodin työyhteisölle isien kanssa työskentelyn kannalta.

Terveisin,

Matias Vilkkö

1. Isäksi tuleminen ja isänä oleminen

- Miltä isäksi tuleminen tuntui? Entä tällä hetkellä?
- Mitä vanhemmuus ja isyys mielestäsi on? Minkälainen on hyvä isä? Mikä on tärkein isän ominaisuus?
- Mikä on mielestäsi isänä olemisessa vaikeaa, helppoa, pelottavaa, yllättävintä, mietityttää?
- Miten elämä muuttunut lapsen myötä? Eli miten lapsi on vaikuttanut esim. työhön, sukulaissuhteisiin, kavereihin, harrastuksiin?
- Miten suhde lapsen äitiin on muuttunut? Eli onko ollut suuria muutoksia parisuhteessa?

2. Ensikodille saapuminen

- Oliko ensikodista kerrottu sinulle/teille tarpeeksi?
- Annettiinko ensikodille tuloon vaihtoehtoja? Mitä?
- Oliko omasta mielestä tarvetta ensikodille?
- Ensivaikutelma ensikodista?
- Oliko ensikodilla vieraillessa yksinäistä miehenä? Tuntuisiko siellä perheen kanssa asuminen yksinäiseltä miehenä?
- Koitko/koitteko olevasi ”valvovan silmän alle” vai saavasi apua henkilökunnalta?

3. Arki ensikodilla

- Miten isyyttä voi harjoittaa ETK:lla? Eli toisin sanoen, mitä teit lapsen kanssa ensikodilla? Pystykö ensikodilla olemaan kuin kotona?
- Miltä tuntui se, että vauva on ensikodilla? Koitko sen häpeänä tai avun tarjoamisena teille?
- Onko isänä/vanhempänä olo ”suoritusta” ensikodilla? Eli, tuntuiko, että pitää skarpata kun henkilökuntaa oli vieressä?
- Mitä teit lapsen kanssa ensikodilla? Miten osallistuit lapsen hoitoon? Kerro esimerkkejä!

4. Tuen saaminen ensikodilla

- Miten kokee vanhemmuuden tukemisen ensikodilta? (Miten tuettiin? Mitä tukea/apua jäit kapiaamaan?)
- Miten onnistuu isyyden tukeminen naistyöyhteisössä? Voiko naistyöntekijät ymmärtää isän (miehen) ajatuksen kulkua?
- Saitko keskusteluapua Jussityöntekijältä? Jos sait, niin minkälaista ja oliko siitä apua?
- Saiko muualta tukea? Mistä? (Ystävät, sukulaiset, muunlaiset viranomaistahot)
- Millaista apua /tukea olisi kaivannut ja missä vaiheessa? Kerro esimerkkejä!

5. Muiden suhtautuminen ensikodilla oloon

- Miten ystävät/sukulaiset/työkaverit suhtautuivat siihen, että lapsi on ensikodilla? Kerroitko monille asiasta?
- Jos kerroit, niin minkälaista tukea heiltä sait?

6. Tulevaisuuden näkymät

- Miltä tuntui, kun perhe pääsi pois ensikodilta?
- Mitä odottaa tulevaisuudelta lapsen kanssa?
- Miten ensikoti on vaikuttanut jälkeenpäin ajatellen isänä ja vanhempana olemiseen? Enemmän haittaa vai hyötyä?